

Tusschen die beide werelden echter, de natuurlijke en de zedelijke, heerscht ook weder strijd, ja, dat is de eigenlijke groote strijd, waarvan alle andere slechts episoden zijn. Gelyk het Licht strijd voert tegen de Duisternis, zoo ook de kinderen des Lichts tegen de machten der Duisternis, die in het N. T. vaak, en vooral in de Johannësche geschriften, worden aangeduid als „de wereld”. Dien strijd hebben wij dus ook allen te voeren, voorzover wij niet „de duisternis liever hebben dan het licht”. (Joh. 3 : 19).

Welke nu in dien gigantischen strijd onze kracht, ons wapen en onze ammunitie moet zijn, dat zegt ons Johannes in de hierboven aangehaalde woorden, „Dit is de overwinning, die de wereld overwint, n.l. ons geloof”.

Ik heb er het grieksche origineel nog eens op pagekeken, maar er staat heel duidelijk, niet „het geloof”, maar „ons geloof”. En dat spreekt toch ook eigenlijk wel van zelf. Aan het geloof hebben wij niets — immers, wat is dat? — daarmede kunnen wij niets beginnen, maar ons geloof, daarmede kunnen wij bergen verzetten.

Waar wij nu het vorige jaar hebben afgesloten in een neerdrukkende deficit-stemming, omdat al het uiterlijke ons dreigt te begeven en al onze luchtkasteelen wankelen of reeds in puin liggen, daar hebben wij het dubbel noodig bij den aanvang van het nieuwe jaar, dat ons met zoo weinig beloften en zoo veel bedreigingen tegemoet treedt, onze lendenen te omgorden met de eenige kracht die stand houdt en ons kan staande houden, en die, als wij ze eenmaal hebben, niemand en niets ons kan rooven: ons geloof.

Zelfs al moesten wij en onze kinderen in een ongelijken strijd ondergaan, dan nog zou de eigenlijke overwinning aan ons verblijven, indien wij slechts in waarheid het Paulus konden nazeggen: „Ik heb het geloof behouden”. Want het geloof in de werkelijkheid en de eindelijke zegespraal van het Goede, van Waarheid, Gerechtigheid en Liefde, is niet afhankelijk van onze bijzondere wederwaardigheden; waar dat het geval is, daar is het niet het ware geloof, naar een schijn-geloof, zelfbedrog, dat nooit bron is van kracht en overwinning, maar altijd van zwakheid en ondergang.

Zonder geloof — wederom niet zonder „het” geloof, maar zonder een eigen, persoonlijk geloof — is het niet mogelijk op te voeden. Waartoe in vredesnaam zouden wij ook maar een vinger uitsteken om van onze kinderen iets anders te maken dan wat de natuur en de omstandigheden ervan believen te maken, indien wij niet in ons dragen een vast geloof, dat wij ze niet maar krom mogen laten groeien en dat zij voor wat anders en hoogers bestemd zijn dan voor aardwoeters?

En hoe zullen wij het uithouden, dag uit dag in altijd weder den eindeloozen strijd op te nemen tegen al die tallooze vormen van boosheid en zonde, in en om ons en hen? waneer wij niet weten, dat wij een kracht hebben, die de „wereld” overwint? Niet maar: zal overwinnen, te eeniger tijd, misschien over miljoenen jaren, maar een, die overwint, welke eigenlijkste wezen het is, te overwinnen.

Indedaad is het Geloof onoverwinnelijk: de „wereld” staat er machteloos tegenover. „De overste dezer wereld komt”, zegt Jezus, „en heeft aan mij niets”. En Paulus, in de beschrijving van „de geheele wapenrusting Gods” (Eph: 6 : 13-17), noemt het Geloof „het schild, met hetwelk gij al de vurige pijlen des Boozen zult kunnen uit-

blusschen.” En onze text leert ons, dat het niet slechts een afweer-, maar ook een aanvalswapen is. Het is bovendien een fakkel in de duisternis, een lichtglaas, die ons leidt, die ons de raadselen niet oplost maar er ons over heen helpt, ons ook in het onbegrijpelijkste leert berusten, en ons gelyk maakt aan Mozes, van wien geschreven staat, dat „hij zich vasthield als ziende den Onzienlijke”, in die grandieuzè hymne op het Geloof, die het 11e hoofdstuk uitmaakt van den Brief aan de Hebrëen, ingeluid door dien onvergelykelyk heerlijk aanhef, waarin het Geloof genoemd wordt „een vaste grond der dingen, die men hoort en een bewijs der zaken, die men niet ziet”.

Ziedaar, wat wij noodig hebben in 1920, in ons persoonlijk en ons ambtelijk, in ons gezins- en in ons volksleven, en niet het minst in onze opvoeding. Ook voor ons komt het er op aan, gaat het hierom, „niet overwonnen te worden door het kwade, maar het kwade te overwinnen door het goede.” (Rom. 12 : 21). J. H. GUNNING Wz.

WIE IN HET SCHUIJTJE ZIJ, MOET MEEVEREN. 1)

I.

Hoewel ik „School en Leven” heb, en het geregeld lees, schijn ik in de drukte van de zomervacantie mijn aandacht toegestaan te hebben te verslappen. Althans ik herinner me niet, er het stukje van M. J. F. Schönveld te hebben gelezen. Anders zou ik voor „School en Leven” mijn bedenkingen hebben opgeschreven. Thans lees ik kolom 383 in „Het Kind”: „Zijn er zoo? Zoo zijn er”, en nu voel ik behoefte eens iets in 't midden te brengen.

„Hun meisje was het eenige (voor het bal van den dans-cursus) dat niet in een zijden japonnetje zou verschijnen, het eenige, dat niet per rijtuig zou gaan. Lezers, ge zult u herinneren, dat dat meisje een kind was van zeer welgestelde ouders, die als maatregel van opvoeding en onder de blijkbare goedkeuring van M. J. F. Schönveld aldus handelden. Zie, nu kom ik, die deze dingen al heb moeten overdenken voor mijn eigen kinderen, voor dit arme kind op. Helaas zijn de tijden voorbij, dat ik het in de „Paedagogische bladen” op kon nemen voor de kinderen, omdat ik er, wat mijn leeftijd betrof, nog zoo heel dicht bij was. Maar helder en duidelijk is mij mijn kindsheid voor oogen gebleven met zooveel geluk — maar ook met zoovele momenten, uren van felle smart, waar nóg de verbittering van zit, van zóó groote onbehagelijheid, dat ik nóg in uren van overpeinzing of peinzend rondgaan door het huis, op eens het moet uitzuchten, luid —: „Ach dan toch! Ach!” en de booze herinnering met geweld verjaag.

Mochten mijne ouders niet precies „troetelkinderen der fortuin” heeten, ze konden bij feestelijke gelegenheden minstens met zoo goed een zijden jurk en een rijtuig voor ons betalen als wie ook. En dat wist ik natuurlijk. Hier en daar, in mijn werk in de paedagogische bladen, heb ik wel eens de paradox verkonddigd: „Kinderen zijn geen kinderen”. Neen, waarachtig, intelligente kinderen, zoo boven de negen, de tien jaar, kan men geen knollen voor citroenen verkoopen. Als die wonen in een mooi, groot huis, en vader en moeder gaan elk jaar eenige weken naar het buitenland — maar zij mogen geen partijtje geven, zij krijgen geen zijden kleeren, zij moeten loopen door den

1) Naar aanleiding van: „Zijn er zoo? Zoo zijn er”.

modder, als de andere kinderen zoo heerlijk gemakkelijk en welverzorgd in een rijtuig zitten — dan geven die kinderen er geen cent om, of dat nu is om hen eenvoudig te houden en hen eenvoudig op te voeden, doch ervaren die maatregelen als een bitter verdriet. Laat ik even den tusschenzin neerschrijven, dat ik het rijtuig terug van een kinderp partij eenvoudig beschouw als te behooren tot de lichamelijke verzorging. En het rijtuig erheen als zoodanig bij slecht en koud weer. Want een partijkind heeft toch lage schoentjes, dunne kousen, een zomerbroekje en een dun jurkje aan!

O, de bitterheid, van alder de uitbijtster te moeten zijn! De veerkracht die 't geeft, om te zijn als een der anderen! We zijn nu toch eenmaal kuddedieren, en mogen wij, groote menschen, tegen dat we op een zekere hoogte zijn gekomen, in ons al eens de kracht voelen ons af te scheiden, zelf de wetten te stellen, te „durven leven“, laten we dat dan nog niet van onze kinderen vergen! Het vereischt zooveel energie, zooveel zielsaard, dat een kind er onder bezwijkt en zijn nederlaag met bittere tranen, die altijd blijven navaelen in de keel, moet beschrijven.

Wie in het schuifje zit, moet meëvaren. Wie zijn kind ten dans voert, moet de consequenties dragen en het kind niet laten uitbijten. En wie dat alles niet bevalt — die moet uit het schuifje stappen en zijn geheelen levensstandaard verlagen. Dan alleen houdt men de kinderen werkelijk „eenvoudig“, als men dat dan ook nodig vindt. Dan alleen ontkomt men het proces, waarin de kinderziel verongronen wordt.

Wat is eenvoudig?

Als ik die zijden jurk nu maar niet opgemeheld heb. Als ik dat rijtuig maar niet als iets heel verschrikkelijk deftig en rijks heb voorgesteld. Waarom zou dan mijn kind, dat laconiek haar natuurlijk o! zoo eenvoudig! zijden jurk aandoet en laconiek in het klaarstaande rijtuig stap — waarom zou dat kind niet even eenvoudig kunnen zijn als de kinderen, wier ouders een lagere levensstandaard voeren?

Onlangs was ik bij een zeer goeden vriend van mij. Hij is, overeenkomstig den levensstandaard van zijn ouders alroos, zeer eenvoudig opgevoed. Op zeventienjarige leeftijd was hij zelfstandig. Sedert heeft hij door harden arbeid, door zijn intelligentie, door zijn inzicht een fortuin vergaard. Hij woont met zijn vrouw en zijn kinderen in een heel groot huis, dat schitterend is ingericht, van onder tot boven. Laat ik gauw even vertellen, dat hij géén OWEEER is, integendeel zelfs! En zijn prachtig huis bewoont hij al sedert vele jaren.

Die vriend zijn oudste zonn zal spoedig student worden. Is opgevoed te midden van jongens, die allemaal in groote, schitterend ingerichte huizen wonen. Die jongen vindt, dat nu de tijd gekomen is, dat hij een eigen zitkamer kan hebben, en weet, dat dat voor hem te bereiken zou zijn door een makkelijke verandering van de bestemming der kamers. En weer, als zoo vaak in de opvoeding der kinderen, aarzelt de vader louter uit paedagogische overwegingen. „Ze worden verwend! Als ik aan mijn jeugd denk! Toen ik zoo oud was als hij, had ik een zolderkamerje en verdiende de huur ervan zelf!“

De jongen roept er mij bij te pas. En ik doe een goed woord voor hem, want ik vind, dat hij onder de gegeven

omstandigheden zijn zitkamer hebben mag. Hebben moet zelfs. Want nu komt de tijd aan, dat 't den jongen in huis zoo aangenaam mogelijk gemaakt moet worden, opdat hij zijn geluk niet buitenshuis gaat zoeken. En de vader steunt: „Maar ze worden verwend! Toen ik — enz.“

Ik heb het volgende gezegd, als zoo vele keeren:

„Als je dat alles voor hen verkeerd vind, dan had je nooit het eenvoudige huis moeten verlaten, waar je je huwelijk begonnen ben. In die eenvoudige buurt hadden ze op een eenvoudige school gegaan, en je was voor al deze problemen niet gekomen. Maar nu zijn je kinderen ook niet zoo onnoozel, of ze weten heel goed, dat hun vader hun evenveel kan geven als elke andere vader. Kom dus maar over de brug met die zitkamer. En zet er een mooi ameublement in. Wie in het schuifje zit, moet meëvaren.“

Laten we eens even veronderstellen, dat hij terwille van zijn kinderen gedaan had, wat ik daar noemde: in de eenvoudige straat blijven, de kinderen tusschen „eenvoudige“ menschen laten.

Dat brengt me op een tegenhanger van 't vorige geval.

En mijner goede vrienden is zeer, zeer gefortuneerd. Veel rijker dan de vorige, die alles in den loop van één carrière heeft gebracht. Mijn laatste vriend heeft veel „von seinen Vätern geërbt“, en ook waartochte: „erworben um es zu besitzen“. Deze vriend draagt een naam, die in het boek van het Nederlandsch Patriarchaat voorkomt. Zijn vrouw is hem bijna „lebenbürtig“. Ze hebben vele kinderen. En nu leven deze jonge menschen, uit louter plezier, in den grootsten eenvoud. Evenzo heeft hij als jonggezel geleefd. Of fetteijk erger, want toen leed hij, uit puur plezier, louter „om niets te maken te hebben met den heelen mikmak“, armoede. Toen had hij 't minder dan zijn minst betaalde kantoorbediende. Mooie kamers op goeden stand, een eigen woning, desnoods met iemand, erin om hem te verzorgen, behoorlijke kleding, bijvoorbeeld een winterjas, wollen ondergoed, gelegenheidskleding — 't was alles „mikmak“. Ge moogt hem niet van gierigheid verdenken. Want als 't hem maar duidelijk gevraagd werd; als je maar recht voor hem stond en 't geld dadelijk van hem aanaam, opdat hij den mikmak van 't verdereen niet zou hebben, kon je voor een goed doel van hem loskrijgen, wat je wou.

Sedert zijn huwelijk is de tijd van armoede voor hem voorbij. Maar toch, 't gezin leeft in den grootsten eenvoud. Zijn kinderen kennen de problemen der zijden jurken niet, noch die van het rijtuig. Prachtig, nietwaar? Bekijken we de zaak nog eens verder.

Hun huis staat veraf van de wijk, waar zijn familie en zijn vrienden wonen. Temidden van heel ander soort menschen. Zijn kinderen gaan op 't klasse scholen. Met de kinderen van kantoorbedienden, politieagenten, sleeperskoetsiers. De kinderen hunner familie en vrienden spelen allen in eenzelfde park, of in de landelijke omgeving der stad. Zijn kinderen komen niet verder dan een breed pad, bestrond met koolasch, waar ze spelen te midden der kinderen van de opengeestapelde etages rondom. Men moet met zooveel kinderen, wel iets personeel houden, ofschoon personeel behoort tot den mikmak. En zoo is er een dienstmeisje van zeventien jaar, dat de vijf helpt verzorgen, of ook 't vaak alleen doet. Want ze verzorgen, zooals bij de

familie en vrienden de kinderen verzorgd worden, dat is mikmak.

Natuurlijk hebben we hem al wel eens onder 't oog gebracht, dat zijn kinderen niet opgevoed worden volgens hun stand. Maar o, daar schiet je niets mee op, want stand is nu juist het allerergste van den mikmak.

En zoo leeft dat gezin voort. Stapelt onwillekeurig zijn rijkdommen open. Elk kind zal later over een vermogen beschikken. *Worden ze daartoe opgeleid?*

Neen, denk ik angstig. Hoe zal dat gaan, later? Als ze er opeens achter komen, dat ze zoo rijk zijn? Als ze bijvoorbeeld reeds jong de beschikking over hun vermogen krijgen? Zullen de jongens geen gekke dingen gaan doen? Zullen de meisjes niet omzwermd worden door tweede-klasjongens, die 't op haar geld voorzitten hebben?

Soms droom ik me de „bekeering“ der ouders. Ik zie ze wonen in een getrefelijk huis met veel personeel, dat 't heerlijk bij hen zal hebben, omdat ze zulke allerliefste menschen zijn. Goedbetaald, goedverzorgd personeel. Ik zie de vele bleeke kinderen in een groote kinderkeramer, uitkomend op den tuin. Weg uit het benauwde speelhof van nu, dat haast nooit open kan, omdat de ramen aan de windzijl liggen. Ja ja, eenvoudig brengt ontbering mee. Ik zie daar andere kinderen vrij in- en uitloopen — het huis is als een zon, die haar koesterende stralen naar alle kanten zendt. *Elk huis, waar een huisvrouw regeert met een warm hart en een onbeprikt inkomen, kan zijn als een zon, die haar koesterende stralen zendt tot heel ver. En het geld komt onder de menschen!* Waar het toch hoort!

En later, als dit huis heeft uitgediend en zijn kinderen de wijde wereld zijn ingegaan, dan zijn daar evenzoo vele huizen ontstaan als zwoele zonnen, hun koesterende stralen uitzendend.

De ouders zouden van 't ééne schuitle in 't andere moeten stappen. Dan krijgen ze den mikmak van zijden jurken en rijtuigen.

Welk schuitle zou nu inderdaad het verkieslijkste zijn?

Waarom zijn de ouders bang, hun kinderen zijden kleeren en rijtuigen te geven?

1e. Omdat ze denken: hoe vreeselijk zou 't voor je zijn, als je aan dit alles (want ik gebruik nu zijden kleeren en rijtuigen als symbool) gewend was en je moest 't dan soms weer missen. Het rad van Fortuna, nietwant? Me dunkt, wie dan leeft, wie dan zorgt. Voor deze kans mogen we de kinderen niet met zekerheid verdriet aan doen.

2e. Omdat ze verweerd worden, en hun eischen steeds hooger, zullen stellen.

Daar zou ik heeltemal niet bang voor zijn. Dat ligt heeltemal aan hun eigen inhorst. Zijn ze fin van geest, dan komt voor hen al spoedig het oogeblik, dat hun eischen voldaan zijn en ze met kleine Teddy uit Helens Kleintjes zuchten: „Ik wil niet zoo geplaatd worden met zoo'n hoop dingen“. Heb ik niet net 't verhaal aangehaard van een averdadtige St.-Nicolaaspartij, welks nadeelge invloed toch ongeveer nihil zal zijn op de uitgenoodigde kinderen. Er bleef een tafel vol onverdeeld speelgoed, chocoladefiguren, banketletters zelfs, over, die dan nog naar der kinderen eigen verkiezing verdeeld mocht worden. En ziet — de kinderen wendden er zich moede en onverschillig van af. Niet één, die de hand uitstak om nog te nemen.

De onljne geesten, ja, die zullen méér willen hebben, steeds méér. Maar denk eens aan hun wilden opstand, als ze heeltemal niets krijgen. Met de onljne geesten zullen de opvoeders wel veel last hebben, maar hen „uit te laten bijten“ is nog wel het allerongeschiktst voor hen.

Wordt vervolgd.

NANNIE VAN WEHL.

MONTESSORI IN DE FRÖBELSCHOOL. V.

Dat ook in de Fröbelschool de strenge klassikaaliteit en het alles op commando doen gern noodzakelijkheid is, bewijst Kurt Lehm in een artikel in Truper's Zeitschr. für Kinderforschung, 1918. 8.9. „Das physiologische Prinzip in Fröbels Methode“, waarin hij Itard-Séguin, Montessori's leermeesters en modellen, Montessori zelf en Fröbel naast elkander stelt. Op bl. 263 vertelt hij, hoe hij geleerd heeft, dat ook op de Fröbelschool een bijeenzijn en vrijwillige bezigheid van kinderen van verschillende leeftijd mogelijk is. Hij bezoekt een Fröbelschool, waar de oorlogsnood een dertigtal kinderen van zeer uiteenlopenden leeftijd bijeen had gebracht: de oudsten waren zes, het jongste even twee jaar oud. „Zij waren in een gezellig vertrek recht aange-naam bezig: de een speelde met balletjes en schikte ze naar kleur en grootte, een ander oefende zijn vaardigheid aan „Verschränkspanen“, hier werd gekleurd, ginds genaaid, een groepje maakte levensvormen van houtwlokken, een ander legde schoonheidsvormen van mozaiek, en als een kind dacht, dat hij iets bijzonder moois had gemaakt, dan vroeg hij om wat anders of voegde zich bij een schaar spelende kinderen“. Dit schouwspel gaf hem aanleiding zijn eigen kind daarheen te brengen, dat thans met groot behagen daar school gaat, en menig bewijs van zijn leelrust in den vorm van ledjes, verbaaltjes en eigen produkten mede naar huis brengt.“

In denzelfden geest laat prof. Aloys Fischer zich uit. (Ztschr. f. exp. Päd. und päd. Psych., 1918. 5.6), volgens wien de oorlog niet alleen het aantal Kindergärten in Deutschland aanzienlijk heeft doen stijgen, maar ook belangrijke veranderingen heeft gebracht in de inrichting der lokalen en van het onderwijs, die evenzoo vele verbeteringen zijn. „Beterre inzichten omtrent de ware betekenis der methode hebben geleid tot nauwere aanknooping aan die dingen en bezigheden, waarvoor de belangstelling van het kind niet gewekt behoeft te worden omdat hij die reeds vanzelf medebrengt. De door anderen het kind aangeboden speelgaven — overigens onontbeerlijk, maar met verstand te gebruiken — treden meer op den achtergrond ten gunste van de aanknooping aan wat het leven telkens aanbiedt: de opzettelijk verzonnen bezigheden, die dikwijls hun ontstaan danken aan bepaalde theorieën over den geestelijken wasdom van den mensch en diensentevolge niet zelden een al te schoolsch karakter dragen, worden niet meer als de getijde modellen beschouwd, die trouw gevolgd moeten worden. Overal wordt zelfstaand gezocht-engewijzigd, en ofschoon de aldus opgedane ervaringen zich nog lang niet tot zoo iets als een nieuwe traditie laten condenseren, reeds dit zoekende leven is op zichzelf waarde-voel en het voortpootal tot een nieuwe periode van algemeene hernieuwing.“

RED.